

КРИСТИЈАН ХИЛ

ВЕЛИКИ НАРОДИ ИЗ ПРОШЛОСТИ

ГРЦИ

Превела с италијанског
Грдана Бреберина

мала лагуна

ЛЕГЕНДА

УМЕТНОСТ

ПРИВРЕДА

ОРГАНИЗАЦИЈА ВОЈСКЕ

КУЛТУРА

ДРУШТВО

БОРБЕНИ ПОРЕДАК

*Пелопонеско полуострво, Грчка,
пролеће 424. пре Христа.*

Дубокиуздах.

И покрет. Трком из све снаге низ брдо. Штит, ужасно тежак штит, оптерећује леву руку: кожни ремен, којим је причвршћен за подлактицу, урезује се при сваком кораку у кожу, дере је и гули, упркос жуљу који се већ направио. Кацига се мало-помало помера напред, отвори за очи клизе наниже, човек све теже види, на крају се

више ослања на инстинкт него на вид. Бронзани штитници за ноге, обликовани тако да приањају уз цеванице, притискају листове, а мишићи испод њих трепере, трк их тера да се грче и опуштају, али немају довољно простора за то.

Спартанци скоро никад не постројавају **СТРЕЛЦЕ** , то није у складу са њиховом филозофијом, са њиховим начином размишљања.

Али боље је бити подозрив. Фаланга мора што брже да пређе тих четиристо судбоносних корака који је деле од непријатеља, тај простор на коме може да их заспе киша стрела или могу да падну погођени и пре него што започну праву битку.

Андрип, Андروتимов син, уме да трчи. То му још најбоље иде, боље од руковања тешким копљем или оштрим мачем.

Трчи низ брдо, упркос кациги, штиту и штитницима за ноге, упркос свему што, чини се, хоће да се супротстави његовом залету. Пази да не одмакне превише друговима иза себе. Фаланга је густо збијена борбена јединица. Андрип успори.

Ослушне. Да ли то чује Дионисове кораке иза себе?

Успори још више. Кацига му је толико натучена на чело да малтене не види ништа испред себе. А шта ако се спартанска фаланга већ постројила испред њега? Шта ако се тако у трку набоде на неко од њихових уперених копаља?

„Не успоравај, Андрипе! Не успоравај!“

То је Дионис, са оним својим промуклим и у исти мах пискавим гласом.

„Не видим!“, викне Андрип. „Проклета кацига!“

„Ја ћу ти рећи! Стани када ти ја кажем!“ Дионисове речи су испрекидане зато што дахће и хукће. „Сад! Стани!“

Андрип се заустави. Десна рука, у којој држи копље, потражи шлем и гурне га уназад.

Опет види!

Спартанска **ФАЛАНГА** је постројена на двадесетак корака испред њега. Непомични су: то је зид од штитова начичкан копљима.

Андрип зна шта треба да ради. Кад пронађе

друга лево од себе, он му се примакне. Гурне штит напред, испред себе, тако да једном половином закони свој леви бок, а другом десни бок друга до себе. Копље је уперо право напред.

Трен касније Дионос стигне до њега. Он ће својим штитом заклонити Андрипов откривени бок. Иза њега се распоређује други ред; копље војника иза његових леђа вири испод његовог. А онда се постројава трећи ред. Педесетак **ГРАЂАНА** , који су трчали низ брдо као без главе, збили су се за трен ока и направили зид од штитова и копаља. То је четвороугаони строј који се састоји од осам редова по осам војника.

Повик. Хорски, снажан, дивљачки. Ова фаланга атинског **ПОЛИСА** је спремна. Остале се окупљају десно и лево од ње да би се направио борбени поредак.

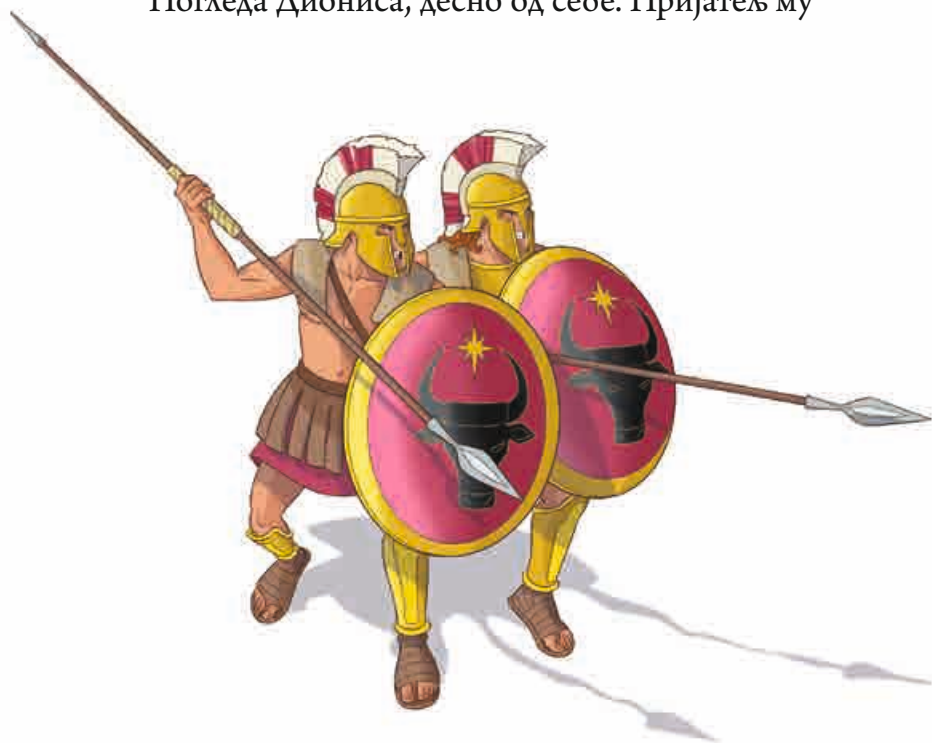
Спартанске фаланге их чекају. Између штитова, украшених чудовишним лицима, назиру се кациге противничких хоплита. Њихове очи, налик на звездице на бронзаном небу, сијају кроз прорезе.

Спартанци. Припадници народа који је рат претворио у разлог свог постојања. Људи који целог живота вежбају како би убили што више противника на бојном пољу.

Андрип прогута пљувачку. Он се бори кад мора, али има и живот без штита, шлема и копља.

Боји се.

Погледа Диониса, десно од себе. Пријатељ му

се насмеши. „Не брини“, промрмља. „Знам да још није дошао наш дан.“

Андрип климне главом. Истина је: и он то осећа. Неће данас погинути. Стеже копље, нетремице гледа непријатељску фалангу.

Стиже наређење да се крене.

Он удахне.

И крене.

ПОЛИС

Античка Грчка се састојала од стотинак градова-држава, такозваних полиса, од којих су неки били врло мали, а неки веома велики. Савези између полиса смењивали су се с ратовима, па се политичка панорама непрекидно мењала. Само када би се суочили с великим спољашњим претњама, као што је инвазија Персијанаца, Грци би се ујединили како би се бранили од заједничког непријатеља.

ФАЛАНГЕ

Грчки пешак се зове хоплит, а јединица у којој су се борили хоплити била је фаланга: густо збијени строј у коме је сваки војник заклањао штитом и себе и оног до себе. Фаланге, у којима су се војници кретали постројени у више редова (најмање шест, али је могло да их буде и много више), имале су велику ударну снагу.

СТРЕЛЦИ

Осим хоплита, грчке војске су имале и велики број стрелаца. Киша стрела могла је да десеткује непријатељске снаге и пре

него што се копља дотакну. Хо-
плити су зато често у трку
прелазили простор који су
стрелци могли да досег-
ну и окупљали се у фа-
лангу тик испред не-
пријатеља.

ГРАЂАНИ

Грчки грађанин је имао
право да поседује приватну
имовину, учествује у свечаности-
ма и гласа. С друге стране, имао
је обавезу да буде војник када је
то потребно, док је дављење поли-
тиком било и право и обавеза. Жене, деца, странци и
робови нису били грађани.